Evaluatie gebruik bodycam

2022

Gemeente Helmond

Inhoudsopgave

Inleiding 4

1. Hoe werkt de bodycam? 5
2. Doelen van de bodycam 5
3. Wanneer maken de boa's gebruik van de bodycam? 6
4. Tevredenheid boa's over de bodycam 6
5. Opvragen van beelden door derden 7
6. Eindconclusies 7
7. Aanbevelingen 7

Gemeente Helmond
Team Toezicht en Handhaving

Inleiding

In juni 2021 heeft de gemeente Helmond de bodycam toegevoegd aan de standaarduitrusting van de boa's. Bij de ingebruikname van de bodycam hebben we toegezegd deze te evalueren. We zijn nu een jaar na de intrede van de bodycam en hebben verschillende boa's gesproken voor deze evaluatie.

Op een tweetal boa's na, maakt het hele team actief gebruik van de bodycam.[1] Voor de evaluatie zijn 7 boa's gesproken die de bodycam meermaals gebruikt hebben.

Hoe werkt de bodycam?

Een bodycam is een kleine draagbare camera die op de borst wordt gedragen en voornamelijk is bedoeld om interacties tussen boa's en burgers te filmen. Het filmen 'loopt mee' met wat de boa doet. Op die manier wordt in beeld en geluid vastgelegd wat zich afspeelt in de directe omgeving van de boa. Daarnaast wordt ook het gedrag van de boa zelf geregistreerd en eventueel het gedrag van zijn of haar directe collega's.

De bodycam staat continu stand-by en registreert alles, maar slaat standaard niets op. De boa waarschuwt, indien mogelijk, wanneer hij/zij de opname start. Zodra de boa de opnameknop indrukt worden de beelden opgeslagen. Inclusief de voorafgaande 10 seconden. De beelden worden versleuteld opgeslagen. De boa kan de beelden niet afspelen of weggooien. De beelden worden 72 uur bewaard, tenzij er een verzoek tot inzage is binnengekomen.

Doelen van de bodycam

Bodycams hebben op twee momenten meerwaarde: preventie vooraf en gebruik van de opnames achteraf. Vooraf heeft de bodycam vooral meerwaarde op het veiligheidsaspect, achteraf meer op waarheidsvinding en transparantie.

Veiligheid

Een belangrijk doel van het gebruik van de bodycam is het bevorderen van de veiligheid van de boa's. Het preventieve effect van bodycams is in Nederland voor het eerst wetenschappelijk aangetoond binnen Politie Amsterdam.[2] Uit het onderzoek bleek dat het aantal incidenten met ongeveer 50 procent afneemt. Dit gold voor verbale agressie, maar ook voor ernstige bedreigingen en fysieke geweldspleging. In Helmond worden de bodycams nu ingezet met het doel 'preventie'.

Waarheidsvinding en transparantie

Bodycams blijken ook na het incident van meerwaarde. Camerabeelden helpen bij het vaststellen wat echt is gebeurd en laten zien wie precies wat deed of zei op welk moment. Beelden bevatten daarnaast meer details dan een uitgeschreven proces-verbaal. Bodycams nemen ook geluid op waardoor bedreigingen bewezen kunnen worden. Met een bodycam kan goed onderbouwd aangifte worden gedaan bij de politie.

Daarnaast worden er op social media steeds vaker beelden van geüniformeerde medewerkers gedeeld (boa, politie etc.). Deze beelden worden gefilmd door omstanders met bijvoorbeeld de camera van hun mobiele telefoon. Vaak leiden deze filmpjes tot verontwaardigde reacties van inwoners. Deze beelden leveren niet altijd een compleet beeld op van een incident. Vaak is dan niet de aanleiding van het incident gefilmd, wat een vertekend beeld kan geven. Dan is het waardevol als de bodycam van de medewerker wel het complete incident heeft vastgelegd.[3]

1. Van de collega's die de bodycam niet gebruiken is behoefte aan meer training een aangedragen reden. Eerder onderzoek bij de politie toont daarnaast aan dat deze techniek door medewerkers soms als best spannend kan worden ervaren wat weerstand op kan leveren.
2. De onderzoeksrapporten over de proeftuinen in de Eenheid Amsterdam en de Landelijke Eenheid zijn beschikbaar op een speciale website van Politie & Wetenschap: www.bodycamonderzoek.nl.
3. S. Flight, Bodycams breder bekeken: onderzoek naar bredere toepassing van bodycams door de politie. 2021

Wanneer maken de boa's gebruik van de bodycam?

De boa's zetten de bodycam niet snel aan. Waar mogelijk waarschuwen ze de inwoner eerst, wat in een deel van de gevallen al voldoende is om het agressieve gedrag te stoppen. Alle dragers zeggen dat ze alleen incidenteel opnames maken met de bodycam.

Medewerkers geven een aantal situaties waarin zij gebruik maken van de bodycam:

- Een gesprek met een inwoner escaleert en de inwoner gedraagt zich dreigend en/of gewelddadig tegen de betreffende medewerker. De boa waarschuwt eerst en zet daarna de bodycam aan. Deze situatie komt het vaakst voor.
- De boa gaat op een situatie af waarvan hij verwacht dat deze mogelijk gaat escaleren, bijvoorbeeld omdat hij/zij door een grote menigte moet lopen waar een gevaarzetting dreigt. In deze situaties is het lastiger om een inwoner voorafgaand te waarschuwen, bijvoorbeeld omdat er zo'n 50-100 mensen in de directe omgeving staan.

R3: Tijdens een avonddienst liep ik met een collega door het horecagebied. De cameraobservant van die avond waarschuwde ons via de portofoon dat er in onze omgeving een aantal opstootjes/vechtpartijen plaatsvonden. Hij adviseerde ons om alvast de bodycam aan te zetten, zodat we niet door een incident overvallen zouden worden en daardoor geen tijd zouden hebben om op tijd de bodycam in te schakelen.

Tevredenheid boa's over de bodycam

Alle bevraagde collega's zijn positief over het gebruik van de bodycam. Ze noemen verschillende voordelen van het dragen van een bodycam:

- Het kan de-escalerend werken. Boa's merken dat inwoners soms hun gedrag aanpassen als ze merken dat ze gefilmd (kunnen) worden.
- Het draagt bij aan waarheidsvinding en voorkomt een discussie over of iets wel of niet heeft plaatsgevonden.
- De bodycam brengt met de buffertijd ook een deel van de aanloop in beeld, waardoor beter in beeld is wat er aan een incident vooraf is gegaan.
- Het geeft een veiliger gevoel.
- Het is een handig middel bij het doen van aangifte. De bewijslast staat namelijk op beeld. De bodycam is meermaals van cruciaal belang geweest bij de bewijslast tegen een verdachte van geweldpleging tegen een boa.

R1: De bodycam geeft mij een veilig gevoel als ik tijdens een evenement in een menigte loop met een onprettige sfeer. Als ik dan aangevallen wordt heb ik een signalement op beeld staan en komt iemand er niet mee weg.

Gebruikersgemak

De boa's zijn tevreden over het gebruik van de bodycam. Het is een eenvoudig en makkelijk te bedienen systeem. Een aantal boa's geven aan het prettig te vinden om periodiek een opfriscursus te krijgen, zodat ze goed weten welke juridische voorwaarden gekoppeld zijn aan het gebruik van de bodycam. [4]

Een boa geeft aan dat inwoners soms aangeven niet in gesprek te willen gaan als de bodycam stand-by staat. Dit betreffen vooral jongeren/jeugdgroepen. De betreffende boa zet de bodycam dan uit, mits hij geen gevaarzetting verwacht. Mocht het gesprek toch een dreigende ondertoon krijgen is de bodycam ook meteen weer aangezet.

Opnametijd

De bodycam maakt constant opnames, die telkens na 10 seconden worden overschreven (pre-recording). Dit betekent dat als de opname gestart wordt, de voorafgaande 10 seconden ook opgenomen worden. De maximale pre-recording is 60 seconden. De meeste gemeentes hanteren 30 seconden als recordingtijd.

Boa's geven aan dat het aanzetten van de bodycam vaak in een split second moet gebeuren. Niet ieder incident kent een opbouw waarin er gefaseerd kan worden opgetreden (eerst waarschuwen, daarna aanzetten). Een inwoner kan in het voorbij gaan opeens beledigende of dreigende uitingen doen. Op het moment dat de boa de bodycam dan indrukt, staat het incident regelmatig al niet meer op beeld. Daarnaast is de boa tijdens een gesprek met inwoner ook aan het anticiperen op diens gedragingen, waardoor er bij escalatie niet altijd binnen één seconde meteen op de aan-knop kan worden gedrukt.

> *R5: De opnametijd van 10 seconden is te weinig. Bij een incident waar ook een fysieke worsteling is geweest met een verdachte kon ik de bodycam pas aanzetten toen de verdachte in bedwang was. Als de opnametijd langer was geweest hadden we ook de aanloop in beeld gehad waardoor de fysieke worsteling was ontstaan, dat was nu niet het geval.*

De korte opnametijd is voor de boa soms ook een reden om de bodycam niet aan te zetten, omdat het incident er dan waarschijnlijk toch al niet meer op staat. De meeste boa's (85 procent) ervaren de opnametijd van 10 seconden als te kort en geven de voorkeur aan een opnametijd van 30 seconden.

Bewaartermijn

De bewaartermijn van 72 uur is de meeste gevallen voldoende. We hebben een situatie gehad waarbij de boa graag de beelden wilde inzien, maar dit niet binnen 72 uur geregeld kon worden. Er is vanwege het privacy protocol maar een heel beperkt aantal medewerkers met toegang tot de beelden, waardoor het veiligstellen van de beelden bij ziekte/uitval van een collega incidenteel niet binnen 72 uur plaats kan vinden.

Daarnaast komt de aanvraag van de boa soms ook niet direct na het incident binnen, omdat ze bijvoorbeeld een dag, als het incident heeft kunnen bezinken, pas besluiten dat ze toch graag de beelden terug willen kijken. Een bewaartijd van 5 dagen zou deze situaties ondervangen.

4. Speciale aandacht kan uitgaan naar het correct dragen van de bodycam. Boa's geven aan graag een keer te oefenen door de bodycam op verschillende hoogtes/kantelingen te zetten en dan met een collega in gesprek te gaan in een oefensetting. Door naderhand de beelden van deze oefensituaties te bekijken weten ze beter hoe ze de bodycam goed moeten positioneren.

Technische aspecten

Over het algemeen functioneren de bodycams goed. Ze zijn makkelijk te bedienen, de beelden zijn van goede kwaliteit en er zijn weinig storingen. Ook bij weinig licht zijn de beelden bruikbaar.

Opvragen van beelden door derden

De politie kan de beelden opvragen voor waarheidsvinding bij een incident. Ook een inwoner kan als betrokkene de beelden opvragen. Deze worden niet met de inwoner gedeeld, maar deze mag hij/zij in komen zien op het gemeentekantoor in overleg met de functionaris gegevensbescherming. Er zijn nog geen aanvragen van inwoners binnengekomen om bodycambeelden in te zien.

Eindconclusies

- De techniek werkt goed: de bodycams en beeldopslag zijn continue operationeel en er is weinig tot geen last van defecten. Ook de beeldkwaliteit is goed.
- De afspraken over privacybescherming van de BOA's en inwoners voldeden: er zijn geen klachten of vragen over gekomen.
- De processen worden goed nageleefd.
- De opnametijd is te kort (10 seconden). De aanloop van een incident komt hierdoor niet voldoende in beeld.
- De bewaartijd (72 uur) is een aantal keer te kort gebleken.

Aanbevelingen

Het gebruik van de bodycam wordt als zeer positief ervaren. Onderstaande aanbevelingen zijn kleine aanpassingen om optimaal gebruik te kunnen maken van de voordelen en de werking van de bodycams.

Algemene aanbeveling: voeg waarheidsvinding toe als tweede doel voor de bodycams

In Helmond worden de bodycams nu ingezet met het doel 'preventie'. Uit de evaluatie blijkt dat de bodycams meerdere malen ook van meerwaarde zijn geweest bij waarheidsvinding achteraf. Met de beeldopnames hebben de boa's goed onderbouwd aangifte kunnen doen bij de politie. We raden aan om dit doel dan ook op te nemen in de processen.

Algemene aanbeveling: ruimte voor oefenen en trainen

Een aantal boa's geeft aan dat er behoefte is om jaarlijks opnieuw te oefenen en te trainen met het gebruik van de bodycam.

Technische aanbevelingen: pas de opname- en bewaartijd aan.

De opname en bewaartijd zijn een aantal keer te kort gebleken:

- Verleng de opnametijd naar 30 seconden.
- Verleng de bewaartijd naar 5 dagen.